

25 år med Vänskapsförbundet

Det var 1979 som Vänskapsförbundet Sverige–Nicaragua formellt bildades av en grupp människor, vilka ville stödja den sandinistiska revolutionen mot USA:s aggression. Sedan dess har till exempel det kalla kriget upphört med konsekvenser för den anti-imperialistiska kampen och Nicaragua har omvandlats till ett försöksdjur för nyliberal politik.

VFSN stödde i stort sett helt okritiskt den sandinistiska regeringen under 1980-talet och kanaliserade i stort sett allt stöd direkt till den nicaraguanska staten. När det regerande partiet FSLN förlorade valet 1990 gick också VFSN i opposition mot staten i ett försök att bidra till att bevara och kanske också utveckla framstegen vilka uppnåddes genom revolutionen. Utanför regeringen var sandinisterna bäst organiserade och kunde mobilisera folk som ingen annan politisk kraft. Många kommuner var i deras händer, likaså stora delar av fackföreningsrörelsen, kvinno- och sociala organisationer etcetera. Härigenom blev det självklart för VFSN att det var med dem som det fortsatta solidaritetsarbetet skulle ske. För detta ändamål skapades småprojektsfonden.

Småprojektsfonden

Kärnan i hela VFSN:s verksamhet är de så kallade småprojekten, som är biståndsinsatser på

summer som sällan överstiger 5 000 dollar. Projekten är det viktigaste redskapet för att stödja mindre och ofta lokala grupper, eller organisationer som arbetar för att göra livet drägligare för de fattiga. Dessa samarbetspartners till VFSN är ungefär tio stycken och flera har haft kontakt med oss under många år. Meningen med biståndet är att det ska fungera som hjälp till självhjälp och på sikt bidra till att stödet inte längre behövs.

VFSN:s karaktär har självklart förändrats under de 25 år som förbundet har funnits, från en anti-USA imperialistisk solidaritetsrörelse, till en idéstyrd projektorganisation. Det finns ständigt en strävan att ta hand om arvet från 1980-talet, men precis som många andra organisationer stelnar man i sina former och framför allt bärs man inte längre upp av medlemmarnas aktiviteter på samma sätt som tidigare.

Ungdomspraktik

För att försöka råda bot på stagnationen har VFSN de senaste fem åren engagerat sig i en ungdomspraktik, som innebär att solidaritetsintresserade yngre vuxna upp till 30 år, kan få chansen att göra en praktik som varar i tio månader, varav sju av dessa i Nicaragua. Två av praktikanterna arbetar med utbyggnad av förnyelsebar energi och två med basketbollträning hos två av VFSN:s samarbetsorganisationer, *Fenix* respektive *Núcleo Educativo Rural*. Den senare praktiken har som mål att stötta uppbyggnaden av en idrottsklubb på landet utanför León och där värden som demokrati och jämställdhet har hög prioritet.

I Calendaría och San Nicolás arbetar just nu två

ungdomar med att underhålla och sätta upp solpaneler och att utveckla nya tillämpningsområden för förnyelsebar energi. De är tredje generationens praktikanter som sysslar med hållbar utveckling.

Idén med praktiken är att praktikanterna efter att de kommit hem och avslutat informationsturnén i Sverige själva ska ta ansvar för rekrytering och utbildning av kommande praktikanter, tillsammans med dem som var praktikanter ännu tidigare.

Sommarläger och resor

På slutet av 1980-talet hölls det första sommarlägret, en tradition som sedan dess har gett upphov till ett familjeläger varje sommar på något naturskönt ställe i Sverige. Tanken var ursprungligen att föräldrar skulle få större chans att kunna informera sig om utvecklingen i Centralamerika om man gjorde det attraktivt med barnaktiviteter, kultur, bad med mera. En del familjer återvänder år efter år och nu är det de halvvuxna barnen som vill träffa kompisarna från tidigare år. Utvecklingen under de drygt 15 år lägren har existerat är att kanske fler än hälften av besökarna är blandade par från Sverige och Nicaragua, eller att barnen till hälften är nicaraguaner.

Med tanke på att allt färre svenskar besöker Nicaragua genom VFSN har det blivit alltmer angeläget att ta hit en bit av Nicaragua till våra egna medlemmar och andra intresserade. Det är dock kostsamt med besök, därför har det inte blivit så många resor som skulle vara önskvärdt. Lägren har dock ofta besökts av VFSN:s koordinatörer och under hösten 2005 har VFSN stått som värd för besök av Jaime Muños som arbetar med förnyelsebar energi och Erich Chavarría, förbundets lokalanställda som ansvarar för projekten tillsammans med Berit Svensson i Managua.

Nästan helt utan undantag är det en resa till Nicaragua som har gjort att man sedan blivit fast för landet och dess folk. En längre vistelse för en ung person får inte så sällan en livsstilsförändrande effekt. En del av dem blir sedan aktiva medlemmar i VFSN. Ett tydligt exempel är VFSN:s nationella styrelse som består av elva personer, inklusive suppleanterna, varav av dessa är under 28 år. Den senaste, av VFSN, organiserade sommarresan till Nicaragua skedde 2003 och intresserade bara sex personer. Däremot är det fler och fler som besöker Nicaragua på annat sätt än genom VFSN, exempelvis gymnasier och folkhögskolor.

Penninginsamling efter orkanen Mitch 1998.

FOTO: JUHA VILPPUNEN

Lokalgrupperna i centrum

Avgörande för att det blir några projekt i Nicaragua är de olika lokalgrupperna ute i landet, som bland annat samlar in egeninsatsen (nu sänkt till 10 procent av projektkostnaden, resten betalar Sida). Medan större organisationer förlitar sig på phone-marketing, fundraising, autogirering, reklam och liknande insamlingsmetoder fortsätter VFSN:s medlemmar och sympatisörer att göra basarer, loppmarknader och lotterier. VFSN:s filosofi är att det inte räcker att endast skänka pengar, utan det är lika viktigt att man kommer samman för att diskutera och hitta stöd i varandra. Precis som för deltagarna i projekten är målsättningen att också de aktiva i Sverige ska bli mer medvetna och samhällsengagerade.

Nu går det si och så där med arbetet ute i de olika lokalgrupperna då medlemmarna har blivit äldre och mer inaktiva. Kanske känns det inte längre motiverande att hjälpa just Nicaragua efter att kriget tog slut och det är svårt att skapa entusiasm för att stå i secondhand butik eller sitta på styrelsemöten. Offerviljan är stor hos svenska folket, men att ideellt engagera sig långsiktigt har blivit alltmer ovanligt.

Liten administration

Det finns i dag ungefär 400–500 betalande medlemmar i VFSN. Deras avgifter och en liten administrativ ersättning från de medel som VFSN får av Sida har hittills gjort det möjligt att ha ett kontor i Stockholm bemannat på ideell basis, låta styrelsen samlas minst fyra gånger om året och att ge ut tidskriften *Nyheter från Nicaragua*. Allt arbete i Sverige sker ideellt med undantag från att vi köper en ekonomitjänst från UBV och betalar för revisorskostnader. Det kostar några tusen per månad att ha kvar kansliet på Solidaritetshuset i Stockholm, men trots att vi egentligen nog inte har råd har vi behållit det för att det har ett symbolvärde att finnas på ett fysiskt ställe och för att flera uppgifter sköts därifrån som till exempel utskick till medlemmarna och lagring av alla dokument från Nicaragua.

Breddat samarbete

Sedan snart två år tillbaka håller vi på att diskutera med Afrikagrupperna, Svalorna, UBV, Färnebo folkhögskola och Framtidsjorden om ett samarbete inom flera områden och till och med en fusion till en gemensam solidaritetsjätte. Vi är mycket små i det här sällskapet,

Ungdomspraktikant hjälper till att installera solpaneler i San Nicolás.

FOTO: MATS CARLSSON

men VFSN har förhållandevis många aktiva medlemmar och har inte problem med att få tillräckligt med insamlade medel till egeninsatsen som uppgår till ungefär 30 000 till 40 000 kr per år. I motsats till en del av de andra organisationerna lever VFSN inte under hotet om att försvinna i fall det inte blir en fusion. Det finns många fördelar med att öka samarbetet med de andra. Vi skulle till exempel kunna delta mer helhjärtat i olika kampanjer i Sverige och dra nytta av de andras stora administrativa kapacitet. Det är främst i Sverige som man skulle märka av det utökade samarbetet. Vi har haft svårt att delta i samarbetsdiskussionerna på lika villkor, vilket gör att vi inte har kunnat påverka agendan, eller ens förankra planerna bland VFSN:s medlemmar. På årsmötet i början av april 2006 får medlemmarna ta ställning till ett konkret förslag till organisationsförändring, men förhoppningsvis redan under det här året kan styrelsen presentera innehållet i förslaget.

Folkrörelse i framtiden

Behövs VFSN i dag och i framtiden? Det är en fråga som många medlemmar ställer sig, särskilt när det för femtielfte gången inte kommer några fler än den välbekanta skaran till lokalgruppens välplanerade föredrag. Vad gör vi för fel, eller är det tiden som är ur led? Det finns många starka bevis på att VFSN fyller en förhållandevis viktig roll i Nicaragua och jag brukar därför tänka som så när det känns

som mest motigt, att det inte är en lek vad vi beslutar och gör inom organisationen här, för flera tusen nicaraguaner räknar i dag med vårt stöd.

Det finns sju lokalgrupper i landet som adopterar projekt. Några av dem har valt att stödja en och samma region, eller samarbetspartner under flera år. Spelar det någon roll för VFSN:s samarbetspartners om pengarna som samlas in kommer från en kampanjorganisation såsom *Feed the world* eller från en folkrörelse som har ett långsiktigt engagemang? Jag tror att den senare är att föredra, för där ackumuleras mycket erfarenheter om samarbetsorganisationerna och landet, det underlättar utbyten på alla nivåer och folkrörelserna i sin ideala tappning är betydligt mer demokratiska än rena projektorganisationer som kanske är effektiva, men mer påminner om ett företag. Slutligen hänger den ojämna utvecklingen globalt samman med den politik som förs i de rika länderna, därför behövs organisationer som VFSN, vilka kan dra ett strå till mobiliseringen av allmänheten för en annan värld.

Man måste kanske vara lite tokig som fortsätter trots decennier av isolering av solidaritetsrörelsen, men så länge det finns några som kommer på möten och vill arbeta, eller kanaliserar sitt engagemang i nya former, även om det är utanför VFSN, förblir det meningsfullt att vara med när 25-åringen tar steget in i medelåldern.

Mats Carlsson

This work is licensed under the Creative Commons Attribution-NonCommercial-No Derivative Works 2.5 Sweden License. To view a copy of this license, visit creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/2.5/se/